

Nr 11

Utlåtande i anledning av väckt motion angående talan mot avgörande i konkursmål.

Första lagutskottet har behandlat en i andra kammaren väckt motion, nr 608, av herr *Wachtmeister*. I motionen hemställes, att riksdagen måtte besluta viss ändring av 211 § tredje stycket konkurslagen (fjärde stycket avses). Med den föreslagna ändringen eftersträvas att undvika en oenhetlig rättstillämpning, bestående i att vissa avgöranden av konkursdomstol be-tecknas än som dom, än som slutligt beslut.

Gällande rätt

De tre första styckena i 211 § konkurslagen den 13 maj 1921 innehåller särskilda bestämmelser om handläggningen vid konkursdomstol av mål som avses i 16 § (mål om egendomsavträde), 27 § (mål om avdrag från gäldenärs arbetsförtjänst), 85 § (mål om bestämmande av arvode åt rättens ombudsman eller förvaltare), 93 § (mål om bouppteckningsed av annan än gäldenären), 98 § (mål om underhåll till gäldenär), 109 § (mål om tvistiga fordringar), 130 § (mål om klander mot utdelningsförslag), 164 § (mål om ackordsförhandling i konkurs) och 183 § (mål om klagan över beslut på borgenärssammanträde). Fjärde stycket i 211 § lyder:

Beträffande talan mot avgörande i mål, som nu sagts, gälle vad i rättegångsbalken är stadgat om talan mot beslut i mål, som väckts vid under-rätt. Över underrätts eller hovrätts beslut, varigenom sådan av gäldenären förd talan, som avses i 183 § tredje stycket andra punkten, blivit bifallen, må klagan ej föras.

Bortsett från redaktionell ändring har det återgivna stycket den lydelse det erhöll genom lag den 20 december 1946 i samband med införandet av den nya rättegångsbalken.

Stadganden, som motsvarar styckets första punkt, finnes i 43 § lagen om ackordsförhandling utan konkurs och i 15 § lagen om utmätningssed.

Motionen

I motionen anföres rörande 211 § fjärde stycket konkurslagen:

Bland domstolsjurister har första meningens formulering vållat en viss osäkerhet. Än kallas sådant avgörande för dom, än för slutligt beslut. Vissa

Bihang till riksdagens protokoll 1962. 9 saml. 1 avd. Nr 11

anse, att lagstiftaren måste ha menat dom, enär målen avgöras medelst dom, och att för fullföljd, i vanliga fall genom vad, här gjorts ett undantag därigenom att besvär föreskrivits (fullföljd mot slutliga beslut sker genom besvär).

Andra åter hävda, att det strider mot rättegångsbalkens innersta väsen, att en dom skall fullföljas genom besvär; alltså måste avgörandet ske genom slutligt beslut.

Resultatet är, att varje domare har sin åsikt och att vid samma domstol t. ex. arvodesprövning för rättens ombudsman och konkursförvaltare sker än genom dom, än genom slutligt beslut, allt beroende på ordföranden. Denna oenhetliga rättstillämpning skulle kunna undvikas, om första meningen gåves någon av följande lydelse:

»Beträffande talan mot slutligt avgörande i mål, som nu sagts — — — som väckts vid underrätt.»
eller

»Rättens avgörande i mål, som nu sagts, sker genom slutligt beslut.»

Historik m. m.

Före tillkomsten av nya rättegångsbalken den 18 juli 1942 fanns i gällande rätt icke någon fast och enhetlig terminologi för kännetecknande av de olika slag av avgöranden, som träffas av domstol. Då avgörande skedde under pågående rättegång av viss däri uppkommen fråga, användes vanligen uttrycket beslut. För avgöranden, varigenom rätten skilde mål från sig, brukades uttrycken dom eller utslag utan någon bestämd åtskillnad mellan sådana avgöranden, som innefattade materiell prövning av det omprocessade rättsförhållandet, och avgöranden, som icke innefattade dylik prövning. I hovrätt och högsta domstolen användes uttrycket dom såsom beteckning för slutliga avgöranden i vade- och revisionsmål, medan dylika avgöranden i besvärsmål betecknades såsom utslag.

Den nya rättegångsbalkens terminologi ger bestämda och enhetliga beteckningar för domstolsavgöranden (RB 17:1, 30:1). De olika slagen har därvid särskilts efter sitt sakliga innehåll. Avgörande, som innefattar prövning av saken, det vill säga det rättsförhållande, som utgör rättegångens föremål, har betecknats som dom. För andra avgöranden har använts beteckningen beslut. Bland dessa är att skilja mellan avgöranden, varigenom rätten utan prövning av saken skiljer målet från sig, och andra avgöranden. De förstnämnda besluten har betecknats såsom slutliga beslut. Härunder faller sålunda alla avvisnings- och avskrivningsbeslut, beslut varigenom parts talan förklaras förfallen, samt i högre rätt beslut, varigenom lägre rätts dom undanröjes med eller utan återförvisning. Då talan mot lägre rätts beslut, som meddelats under rättegången eller i samband med dom eller slutligt beslut, enligt bestämmelserna i 49 och 54 kap. rättegångsbalken fullföljts särskilt till högre rätt, har den högre rättens beslut i anled-

ning av sådan talan, med hänsyn till att den högre rätten därigenom skiljer den fullföljda frågan från sig, ansetts böra betecknas som slutligt beslut.

Reglerna om domstolsavgörandenas beteckning är enligt nya rättegångsbalken av grundläggande betydelse för rättsmedlen och fullföljdsförfarandet. Som framgår av 49 och 54 kap. rättegångsbalken skall i regel talan mot underrätts dom föras genom vad och talan mot hovrätts dom genom ansökan om revision, medan rättsmedlet mot underrätts och hovrätts beslut i princip är besvär. En karakteristisk olikhet mellan vade- och revisionsförfarandena, å ena, samt besvärsförfarandet, å andra sidan, är att de förra övervägande är muntliga, men det senare i regel helt skriftligt.

Bestämmelserna i äldre rättegångsbalken var omedelbart tillämpliga vad angick talan mot rättens avgöranden i konkursmål. Som framgår av 25 kap. nämnda balk, fullföljdes talan efter vad mot rättens slutliga avgörande i mål om betalnings- eller förmånsrätt eller ackord eller klander av utdelningsförslag; i övriga fall var rättsmedlet besvär. Införandet av det stadgande som nu upptager 211 § fjärde stycket konkurslagen innebar att besvär enligt nya rättegångsbalken anvisades såsom rättsmedel för samtliga de i nämnda paragraf avsedda målen. Stadgandets tillkomst ingick som ett led i arbetet för rättegångsreformens genomförande. Förslag till erforderliga ändringar i konkurslagen med flera särskilda lagar framlades av processlagberedningen (SOU 1944: 9 och 10) som härvid bl. a. anförde:

Vad angår den av beredningen företagna omarbetningen av gällande lagar må ur formell synpunkt framhållas, att härvid eftersträvats minsta möjliga rubbning av ifrågavarande lagars uppställning och uttryckssätt; — — — (SOU 1944: 10, s. 27).

Rättegångskommittén

I en till 1951 års rättegångskommitté överlämnad promemoria upptog rådhusrätten i Uppsala fråga om förtydligande av de i 211 § konkurslagen givna bestämmelserna om rättens avgörande i konkursmål m. m. Rådhusrätten anförde härom:

I 211 § konkurslagen, som handlar om varjehanda »mål» borde klart ut-sägas att dessa måls avgörande skall ske genom beslut, om detta är åsyftat, eftersom huvudregeln i RB 17: 1 är att avgörandet av saken sker genom dom.

I samband härmed anmärkes, att medan 211 § konkurslagen talar om bl. a. »mål» som avses i 85 § konkurslagen, så meddelar sistnämnda paragraf föreskrift om utsättande av dag för »ärendets» handläggning inför rätten.

Rättegångskommittén anförde i en den 16 november 1955 överlämnad promemoria (stencilerad):

Med anledning av rådhusrättens i Uppsala hemställan om förtydligande av 211 § vill kommittén anmärka, att anledningen till att i lagtexten talas om

avgörande och ej om dom eller beslut torde vara att det ansetts böra lämnas öppet, huruvida ej vissa mål borde avgöras genom dom och andra genom beslut. I detta sammanhang må erinras om att exempelvis 113, 114 och 115 §§, i vilka lagrum ges vissa bestämmelser om tvistiga fordringar, använda benämningen dom, medan det i 164 §, som handlar om ackordsförhandling i konkurs, talas om beslut. Såsom rådhusrätten anmärkt använder vidare 211 § uttrycket mål, som avses i bl. a. 85 §, under det att sistnämnda lagrum talar om ärende. Detsamma är förhållandet med hänvisningen i 211 § till 164 §. — Syftet med de ändringar i konkurslagen, som skedde i samband med RB:s ikraftträdande, torde ej ha varit att bringa konkurslagens terminologi i fullständig överensstämmelse med RB:s. Enligt kommitténs uppfattning saknas också tillräckliga skäl att genomföra en dylik omarbetning av konkurslagen.

Utskottet

Rättegångsbalken den 18 juli 1942 har bestämda och enhetliga beteckningar för domstolarnas avgöranden. Efter det sakliga innehållet betecknas dessa som beslut, slutliga beslut eller domar. I äldre rätt fanns icke någon motsvarande, fast terminologi. Den omarbetning av processuella bestämmelser i gällande lagar, som vidtogs i samband med rättegångsbalkens införande, utsträcktes icke till att åstadkomma fullständig terminologisk överensstämmelse med rättegångsbalken. Frånvaron av sådan överensstämmelse torde ha bidragit till att i praxis uppkommit en viss osäkerhet i fråga om valet av beteckning för underrätternas avgöranden i bland annat mål enligt konkurslagen. I förevarande motion föreslås en ändring i 211 § konkurslagen, avsedd att fastslå hur avgörandena i vissa konkursmål bör betecknas.

I de av motionären åsyftade fallen synes avgörandenas rubricering vara av jämförelsevis ringa vikt, enär rubriceringen bör få praktisk betydelse endast för beräkningen av lösen. Härtill kommer att den av motionären berörda bristen på enhetlighet kan väntas efter hand bli utjämnad genom att domstolarna i lägre instans ansluter sig till högsta domstolens praxis, vilket torde innebära, att som beteckning för de avgöranden, varom nu är fråga, slutligt beslut vinner företräde framför dom. Vid angivna förhållanden finner utskottet ej tillräckliga skäl föreligga för en sådan isolerad ändring i konkurslagen som motionären förordat. Det torde emellertid kunna förutsättas att, om i framtiden en mera allmän översyn av konkurslagen kommer till stånd, tillfället begagnas för att genomföra en konsekvent terminologi.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 608, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 februari 1962

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Nyström, Erik Svedberg, Arvidson, fröken Mattson, herrar Ferdinand Nilsson*, Hilding och fröken Nordström;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herr Landgren, fru Boman, herrar Östrand, Svensson i Vä, Ekström i Björkvik, Gustafsson i Borås och Martinsson.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.